

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ TURTO VALDYMO,
NAUDOJIMO IR DISPONAVIMO JUO ĮSTATYMO NR. VIII-729 22 IR 23 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS
ĮSTATYMO NR. I-533 6 IR 27 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS
RESPUBLIKOS VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBĖS ĮMONIŲ ĮSTATYMO NR. I-722 10, 11
IR 14 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai.

Parengti Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo Nr. VIII-729 (2026 m. birželio 1 d. įsigaliosiančios naujos redakcijos, priimtos 2025 m. lapkričio 13 d. įstatymu Nr. XV-527) 22 ir 23 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Turto valdymo įstatymo projektas) ir jo lydimojusius Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 6 ir 27 straipsnių pakeitimo įstatymo bei Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo Nr. I-722 10, 11 ir 14 straipsnių pakeitimo įstatymo projektus paskatino siekis išplėsti VšĮ Valdymo koordinavimo centro (toliau – Įstaiga), atliekančio su valstybės ir savivaldybės valdomų įmonių bei jų dukterinių bendrovių valdymo politikos įgyvendinimu susijusias funkcijas, uždavinius ir kai kurias teises, susijusias su didelių savivaldybės valdomų įmonių, kurios laikomos didelėmis įmonėmis pagal Lietuvos Respublikos įmonių ir įmonių grupių atskaitomybės įstatymą (toliau – didelė savivaldybės valdoma įmonė), valdysenos tobulinimu. Taip pat Turto valdymo įstatymo projekto rengimą paskatino tai, kad taikant Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymą praktikoje pastebėta trūkumų nustatytuose kandidatų į valstybės ir (ar) savivaldybės valdomų įmonių ir valstybės ir (ar) savivaldybės valdomų bendrovių dukterinių bendrovių kolegialaus organo narius ir kolegialaus organo narių bendruosiuose ir nepriklausomumo reikalavimuose.

Todėl parengto 2026 m. birželio 1 d. įsigaliosiančios naujos redakcijos Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo (toliau – Turto valdymo įstatymas) pakeitimo projekto tikslas yra nustatyti didelėms savivaldybės valdomoms įmonėms siekį didinti jų valdysenos efektyvumą: kelti joms savivaldybės tikslus ir lūkesčius savivaldybės vykdomosios institucijos rašte dėl tikslų ir lūkesčių nustatymo, apskaičiuoti ir savivaldybės vykdomajai institucijai joms nustatyti siektinus pagrindinius veiklos matavimo rodiklius bei vertinti jų veiklos strategijų projektus ir priimtas veiklos strategijas. Taip pat nustatyti papildomus ir patikslinti jau esamus kandidatų į valstybės ir (ar) savivaldybės valdomos įmonės ir valstybės ir (ar) savivaldybės valdomos bendrovės dukterinės bendrovės kolegialaus organo narius ir kolegialaus organo narių bendruosius ir nepriklausomumo reikalavimus.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Įstatymų projektų iniciatorė – Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija. Įstatymų projektus parengė Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Įmonių politikos grupės (vadovas Vaidotas Rudokas, tel. +370 640 92443, el. p. vaidotas.rudokas@eimin.lt, vyresnioji patarėja Laurentina Garbauskienė, tel. +370 657 05665, el. p. laurentina.garbauskiene@eimin.lt) patarėjas Arturas Čaplikas, tel. +370 640 92464, el. p. arturas.caplikas@eimin.lt ir patarėja Gražina Baniukevič, tel. +370 682 61329, el. p. grazina.baniukevic@eimin.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai.

Turto valdymo įstatymo 22 straipsnyje nėra nustatyta, kad savivaldybės valdomoms įmonėms, tame tarpe ir didelėms savivaldybės valdomoms įmonėms, savivaldybė, kaip savininkė ar akcininkė, keltų joms savivaldybės tikslus ir lūkesčius savivaldybės vykdomosios institucijos rašte dėl tikslų ir lūkesčių nustatymo. Parengti raštą dėl savivaldybės tikslų ir lūkesčių nustatymo savivaldybės valdomoms įmonėms yra tik rekomendacinio pobūdžio nuostatos. Taip pat nėra reglamentuota savivaldybės prievolė nustatyti jos valdomoms įmonėms siektinus pagrindinius veiklos matavimo rodiklius bei Įstaigai privalomai vertinti didelių savivaldybės valdomų įmonių veiklos strategijų projektus ir patvirtintas veiklos strategijas.

Turto valdymo įstatymo 23 straipsnyje nėra nustatyta, kad asmuo, kuris kandidatuoja į valstybės ar savivaldybės valdomų įmonių kolegialius organus, negalėtų būti pastaruosius vienus metus išrinktas ar paskirtas valstybės politiku ir politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautoju, kuriam buvo pavestos su valstybės politikos formavimu susijusios funkcijos toje ūkio sektoriaus šakoje, kurioje veikia bendrovė, į kurios kolegialų organą asmuo kandidatuoja, t. y. vienu metų atšalimo laikotarpis. Turto valdymo įstatymo 23 straipsnyje nustatyta, kad valstybės tarnautojas negali būti iš viso daugiau kaip 2 kolegialių organų, sudarytų valstybės ir savivaldybės valdomose įmonėse, narys, tačiau tokiu nariu būti viešosiose įstaigose, kurių savininkė ar dalininkė, turinti daugiau negu 1/2 balsų visuotiniame dalininkų susirinkime, yra valstybė ir (ar) savivaldybė (-ės) (toliau – valstybės ar savivaldybės viešojo įstaiga), skaičius neribojamas. Analogiškos nuostatos dėl narystės valstybės ar savivaldybės viešųjų įstaigų kolegialiuose organuose taikomos ir nepriklausomiems nariams.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Vertinant savivaldybių valdomų įmonių valdyseną, šiuo metu nustatytas teisinis reguliavimas šiame sektoriuje jau yra gana platus ir apimantis esmines gerosios valdysenos praktikas, tačiau dalis reglamentuojamų sričių savivaldybių valdomoms įmonėms yra rekomendacinio pobūdžio, o tai lemia nepakankamus savivaldybių valdomoms įmonėms savininko ar akcininko keliamus lūkesčius.

Atitinkamai siekiama teigiamų tendencijų aiškesniu savininkų ar akcininkų lūkesčių formavimu savivaldybių valdomoms įmonėms, pradedant nuo didelių įmonių, kurių savivaldybėse Turto valdymo įstatymo projekto rengimo metu yra 14 iš visų 220 savivaldybių valdomų įmonių. Tai: UAB „Druskininkų sveikatinimo ir poilsio centras AQUA“ (Druskininkų savivaldybė), AB „Kauno energija“ (Kauno miesto savivaldybė), UAB „Kauno autobusai“ (Kauno miesto savivaldybė), UAB „Kauno vandenys“ (Kauno miesto savivaldybė), UAB „Kauno švara“ (Kauno miesto savivaldybė), AB „Klaipėdos vanduo“ (Klaipėdos miesto savivaldybė), AB „Klaipėdos energija“ (Klaipėdos miesto savivaldybė), UAB „Klaipėdos paslaugos“ (Klaipėdos miesto savivaldybė), AB „Panevėžio energija“ (Panevėžio miesto savivaldybė), AB „Miesto gijos“ (Vilniaus miesto savivaldybė), UAB „Vilniaus vandenys“ (Vilniaus miesto savivaldybė), UAB „Vilniaus viešasis transportas“ (Vilniaus miesto savivaldybė) ir UAB „Grinda“ (Vilniaus miesto savivaldybė).

Atsižvelgiant į savivaldybių valdomų įmonių ir jų dukterinių bendrovių didelį skaičių ir įvertinus Įstaigos žmogiškuosius ir materialinius resursus vykdyti funkcijas savivaldybių valdomų įmonių atžvilgiu, taip pat atsižvelgiant į tai, kad privalomas kai kurių reikalavimų savivaldybių valdomoms įmonėms diegimas yra naujas siūlomas reguliavimas, būtų tikslinga pradėti tik nuo didelių savivaldybių valdomų įmonių (be jų dukterinių bendrovių) veiklos ir valdysenos tobulinimo šiose srityse: gerojo valdymo indekso ataskaitos rengimo, siektinų pagrindinių veiklos matavimo

rodiklių nustatymo, savivaldybės tikslų ir lūkesčių nustatymo (privalomo lūkesčių rašto) ir įmonių veiklos strategijų vertinimo. Kitoms (ne didelėms) savivaldybių valdomoms įmonėms ir jų dukterinėms bendrovėms atitinkamų privalomų teisinio reguliavimo nuostatų artimiausiu metu nesiūlome: tai paliekama pačių savivaldybių kompetencijai. Be kita ko, savivaldybės gali vadovautis valstybės valdomoms įmonėms nustatomais reikalavimais (Valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 665 „Dėl Valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse tvarkos aprašo patvirtinimo“), kurie yra rekomendacinio pobūdžio ir savo nuožiūra kelti tikslus ir lūkesčius savo įmonėms.

Turto valdymo įstatymo projekte, kuriuo keičiamas Turto valdymo įstatymo 22 straipsnis, siūloma nustatyti, kad:

1) nebūtų įvardinta konkreči įstaiga su jos pavadinimu (viešojo įstaiga Valdymo koordinavimo centras), o įrašyta Vyriausybės įgaliota įstaiga;

2) dėl didelių savivaldybių valdomų įmonių veiklos kiekvienais metais Įstaiga rengia gerojo valdymo indekso ataskaitą ir ją pateikia savivaldybių vykdomosioms institucijoms, kiekvienais metais Įstaiga peržiūri didelių savivaldybės valdomų įmonių veiklos strategijų projektus ir patvirtintas veiklos strategijas, kurias Įstaigos siūlymu jo peržiūrėjimui nustato Ekonomikos ir inovacijų ministerija, teikia rekomendacijas savivaldybėms dėl veiklos strategijose numatomų tikslų ir jų vertinimo rodiklių nustatymo, vertina veiklos strategijų įgyvendinimo rezultatus ir teikia išvadas bei pasiūlymus savivaldybių vykdomosioms institucijoms;

3) Įstaigai suteikiama teisė gauti informaciją apie valstybės ir savivaldybės valdomų įmonių bei jų dukterinių bendrovių vadovų darbo užmokestį bei atlygį už kolegialių organų narių veiklą. Šios informacijos atskleidimas grindžiamas tuo, kad duomenys apie vadovų darbo užmokestį bei atlygį už kolegialių organų narių veiklą yra viena iš įmonės veiklos skaidrumą užtikrinančių priemonių atsižvelgiant į tai, kad bet kuri valstybės ar savivaldybės valdoma įmonė įvairiomis formomis visuomenei turi būti atskaitinga ir atvira (išskyrus tam tikrą komercinį konfidencialumą), vertinant tai, kad jos turto kilmė yra siejama su valstybės ar savivaldybės, t. y. viešąja nuosavybe. Be to, minima informacija būtina Įstaigai rengiant bendrą valstybės valdomų įmonių atlyginimų politikos įgyvendinimo apžvalgą, kuri numatyta Valstybės valdomų įmonių veiklos skaidrumo užtikrinimo gairių apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. liepos 14 d. nutarimu Nr. 1052 „Dėl Valstybės valdomų įmonių veiklos skaidrumo užtikrinimo gairių aprašo patvirtinimo“;

4) Įstaiga rengia rekomendacijas ir pasiūlymus, teikia metodinę pagalbą savivaldybių vykdomosioms institucijoms ir konsultuoja jas dėl savivaldybės tikslų ir lūkesčių didelėse savivaldybių valdomose įmonėse nustatymo;

5) savivaldybės tikslus ir lūkesčius didelėms savivaldybės valdomoms įmonėms nustato savivaldybės vykdomoji institucija rašte dėl valstybės ar savivaldybės tikslų ir lūkesčių, kurio turinio reikalavimus ir rengimo tvarką nustato Vyriausybės įgaliota Ekonomikos ir inovacijų ministerija;

6) Įstaiga vertina lūkesčių raštų projektus didelėms savivaldybių valdomoms įmonėms ir teikia savivaldybių vykdomosioms institucijoms išvadas dėl šių institucijų rengiamų pateikti lūkesčių raštų;

7) Įstaiga kiekvienais metais vertina didelių savivaldybės valdomų įmonių apskaičiuotus siektinus pagrindinius veiklos matavimo rodiklius atlikdama jų individualų vertinimą ir teikia siūlymus dėl didelėms savivaldybės valdomoms įmonėms savivaldybių vykdomųjų institucijų nustatomų siektinų pagrindinių veiklos matavimo rodiklių. Atitinkamas siektinų pagrindinių veiklos matavimo rodiklių didelėms savivaldybių valdomoms įmonėms nustatymo ir lūkesčių raštų rengimo

reglamentavimas siūlomas ir lydimajame Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 6 ir 27 straipsnių pakeitimo įstatymo projekte, kadangi įprastai į juridinio asmens dalyvio turtinių ir neturtinių teisių ir pareigų įgyvendinimą patenka privalomos nuostatos, nustatytos CK, Akcinių bendrovių įstatyme. Lūkesčių raštų rengimas, pagrindinių veiklos matavimo rodiklių nustatymas yra papildomos funkcijos, kurias tik nurodžius įstatymuose jų atitinkamos institucijos privalės vykdyti. Šios nuostatos ir yra vienas pagrindinių Turto valdymo įstatymo projekto tikslų, siekiant efektyvesnio didelių savivaldybės valdomų įmonių valdymo;

8) valstybei atstovaujančios institucijos prašymu Įstaiga gali atlikti galimybių studijas su valstybės valdomų įmonių ir jų dukterinių bendrovių veikla susijusiais klausimais. Toks teisės suteikimas Įstaigai siūlomas atsižvelgiant į prognozuojamas Įstaigos galimybes įvertinant žmogiškuosius ir materialinius išteklius, atitinkamai nesiūloma tokių galimybių (prašymų) suteikti savivaldybėms dėl jų valdomų įmonių ir dukterinių bendrovių veiklos galimybių studijų atlikimo. Be to, tai visiškai nauja iki šiol Įstaigos nevykdyta funkcija, tad suteikiama tik galimybė (ne pareiga) tokią funkciją atlikti, ir tik valstybei atstovaujančios institucijos prašymu;

9) Įstaiga skelbia ir nuolat atnauja ne tik valstybei atstovaujančių institucijų, valstybės valdomų įmonių ir jų dukterinių bendrovių, bet ir savivaldybės valdomų įmonių bei jų dukterinių bendrovių sąrašą savo interneto svetainėje. Šią funkciją Įstaiga jau keletą metų atlieka praktiškai, tokių sąrašų skelbimas ir nuolatinis jų atnaujinimas Įstaigos interneto svetainėje reikalingas naudotojams informacijos gavimui iš vieno patikimo šaltinio, be to, šie duomenys yra vieši, kadangi apie save duomenis privalo savo interneto svetainėse skelbti visos valstybei atstovaujančios institucijos, savivaldybės ir valstybės bei savivaldybės valdomos įmonės, taip pat jų dukterinės bendrovės;

10) Gerojo valdymo indekso ataskaitų teikimo terminus ir turinio reikalavimus nustatytų Vyriausybė, o ne ekonomikos ir inovacijų ministras, t. y. 22 straipsnio 6 dalyje siūloma grąžinti šiuo metu galiojančio Turto valdymo įstatymo nuostatą, kadangi ataskaitų teikimo terminai ir turinio reikalavimai jau yra nustatyti Vyriausybės nutarime. Atitinkamai siūloma grąžinti šiuo metu galiojančio Turto valdymo įstatymo nuostatą, kad apibendrinamųjų metinių valstybės ir savivaldybės valdomų įmonių bei jų dukterinių bendrovių veiklos ataskaitų turinio reikalavimus nustato ne ekonomikos ir inovacijų ministras, o Vyriausybės tvirtinamos Valstybės valdomų įmonių, savivaldybės valdomų įmonių ir jų dukterinių bendrovių veiklos skaidrumo užtikrinimo gairės.

Siekiant mažinti administracinę naštą ir įvertinus daugiamečią praktiką, kai Įstaiga kiekvienais metais rengia ir teikia Ekonomikos ir inovacijų ministerijai apibendrinamąsias tarpines valstybės valdomų įmonių veiklos ataskaitas, pastebėta, kad tokių ataskaitų rengimas sukelia gana didelę administracinę naštą tiek Įstaigai, tiek informaciją teikiančioms įmonėms, o tokios ataskaitos nauda yra trumpalaikė ir nebeatitinkanti reguliavimo tikslų. Turto valdymo įstatymo projekte, kuriuo keičiamas Turto valdymo įstatymo 22 straipsnis, siūloma atsisakyti apibendrinamųjų tarpinių valstybės valdomų įmonių veiklos ataskaitų rengimo. Atitinkamai lydimajame Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymo Nr. I-722 10, 11 ir 14 straipsnių pakeitimo įstatymo projekte (toliau – VSI projektas) siūloma atsisakyti valstybės ir savivaldybės įmonių tarpinių finansinių ataskaitų rinkinio rengimo ir jo teikimo įmonės valdybai ir įmonės savininko teisės ir pareigas įgyvendinančiai institucijai. VSI projekte taip pat siūloma atsisakyti nuostatos, kad su įmonės savininko teisės ir pareigas įgyvendinančios institucijos sutikimu įmonės vadovas gali būti kito juridinio asmens darbuotoju ar kolegialaus organo nariu. Šis draudimas neapims galimo vadovo darbo pagal autorines sutartis, individualią veiklą, būti akcininku, dalininku ir panašiai. Pažymėtina, kad dabartinis teisinis reguliavimas yra ydingas: nėra aiškių kriterijų, kuriais skirtingos institucijos

vadovaujasi ir vertina, kuriais atvejais įmonės vadovui gali būti suteikiama ar nesuteikiama teisė būti kito juridinio asmens darbuotoju ar kolegialaus organo nariu, institucijos šią teisę gali interpretuoti skirtingai. Be to, valstybės ar savivaldybės įmonės vadovas turi tikrai daug pareigų ir atsakomybės, turi didelį darbo krūvį vadovaujant įmonei: tokiose įmonėse valdyba atlieka neesminį vaidmenį, o pagrindinius su įmonės veikla susijusius sprendimus priima įmonės vadovas ir savininkas.

Siekiant mažinti administracinę naštą, Turto valdymo įstatymo projekte siūloma atsisakyti Įstaigos rengiamos apibendrinamosios veiklos strategijų įgyvendinimo ataskaitos rengimo. Įstaiga toliau teiks rekomendacijas valstybės valdomoms įmonėms dėl veiklos strategijose numatomų tikslų ir jų vertinimo rodiklių nustatymo bei valstybei atstovaujančių institucijų nustatytų valstybės tikslų ir lūkesčių valstybės valdomose įmonėse, vertins veiklos strategijų įgyvendinimo rezultatus ir teiks išvadas bei pasiūlymus Ekonomikos ir inovacijų ministerijai ir kitoms valstybei atstovaujančioms institucijoms, tačiau nerengs apibendrinamosios veiklos strategijų įgyvendinimo ataskaitos.

Taip pat Turto valdymo įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad Įstaiga kiekvienais metais peržiūri ne visų valstybės valdomų įmonių ir jų dukterinių bendrovių rengiamų veiklos strategijų projektus ir patvirtintas veiklos strategijas, tačiau tik tų, kurias nustato Ekonomikos ir inovacijų ministerija remdamasi Įstaigos siūlymais. Turto valdymo įstatymo projekte nėra tikslinga, o iš esmės ir neįmanoma reglamentuoti kriterijų, pagal kuriuos Ekonomikos ir inovacijų ministerija atrinks konkrečiais kalendoriniais metais vertinamų įmonių (ar įmonių kategorijų) veiklos strategijų projektus. Priklausomai nuo pateiktos ilgametės strategijų įgyvendinimo analizės, taip pat Įstaigos turimų žmogiškųjų ir materialinių pajėgumų – vienais metais tokiam vertinimui gali būti atrinktos didelės valstybės valdomos įmonės, kitais – dukterinės bendrovės, dar kitais – strateginę reikšmę turinčios, taip pat vidutinių ar mažų įmonių kategorijai priskirtinos įmonės. Atitinkamai, remdamasi Įstaigos siūlymu, Ekonomikos ir inovacijų ministerija kasmet tvirtinamame Įstaigos veiklos plane kartu su kitomis įstaigos veiklos priemonėmis nustatys, kokių konkrečiai įmonių ar įmonių kategorijai priskirtinų įmonių (didelių, vidutinių ir mažų, strateginių ar pan.) veiklos strategijų projektus Įstaiga kalendoriniais metais vertins.

Turto valdymo įstatymo projekte, kuriuo keičiamas Turto valdymo įstatymo 23 straipsnis, siūloma nustatyti papildomus bendruosius reikalavimus tiek kandidatams į valstybės ir (ar) savivaldybės valdomų bendrovių ir jų dukterinių bendrovių kolegialaus organo narius, tiek ir kolegialaus organo nariams (toliau – KO kandidatai ir nariai), ir nustatyti, kad:

1) KO kandidatais ir nariais negalėtų būti ne tik einantys pareigas išrinkti ar paskirti valstybės politikais ir politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojais, bet ir per pastaruosius vienus metus buvę išrinkti ar paskirti valstybės politikais ir politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojais, kuriems buvo pavestos susijusios funkcijos su valstybės politikos formavimu toje ūkio sektoriaus šakoje, kurioje veikia bendrovė, į kurios kolegialų organą kandidatuoja (t. y. nustatomas vienu metų atšalimo laikotarpis). Pažymėtina, kad Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos 2024 m. paskelbtose Valstybės valdomų įmonių valdysenos gairėse (toliau – EBPO Gairės) (VI.E. punktas) nurodyta, kad turėtų būti įgyvendintos priemonės, skirtos išvengti interesų konfliktų, trukdančių kuriam nors valdybos nariui objektyviai atlikti valdybos nario pareigas, ir apriboti politinį kišimąsi į valdybos procesus. Politikai, kurie gali turėti didelę įtaką valstybės valdomų įmonių veiklos sąlygoms, neturėtų būti tokių įmonių valdybų nariais. Asmenims, kurie anksčiau galėjo daryti didelę įtaką, turėtų būti taikomi iš anksto nustatyti atšalimo laikotarpiai;

2) valstybės tarnautojai KO kandidatais ir nariais negalėtų būti ne tik iš viso daugiau kaip 2 kolegialių priežiūros ir valdymo organų, sudarytų valstybės ir savivaldybės valdomose įmonėse, nariais, kaip Turto valdymo įstatyme nustatyta dabar, tačiau į tą apribojimą būtų įskaitoma ir

KO narystė valstybės ar savivaldybės viešosiose įstaigose. Šis pakeitimas siūlomas atsižvelgiant į Specialiųjų tyrimų tarnybos 2025 m. birželio 24 d. antikorupcinio vertinimo išvadą Nr. 4-01-5878 „Dėl kolegialių priežiūros ar valdymo organų narių atrankas reglamentuojančių teisės aktų“ (toliau – STT išvada), kurioje pasisakoma apie valdybų skaičiaus ribojimą. Nurodoma, kad antikorupcinio požiūriu nevienareikšmiškai vertintinos nuostatos, kad valdybos narys negali būti iš viso daugiau kaip 2 kolegialių organų, sudarytų valstybės ir savivaldybės valdomose įmonėse, nariu, tokiu būdu neribojant pareigų skaičiaus valstybės ar savivaldybės viešųjų įstaigų valdybose, taip pat, kai tuo pat metu vienoje valdyboje tas pats asmuo gali eiti nepriklausomo, kitose – „priklausomo“ nario pareigas. STT išvadoje atkreipiamas dėmesys į tai, kad praktikoje pasitaiko atvejų, kai nepriklausomi ir „priklausomi“ kolegialių organų nariai būna susiję per kitas užimamas pareigas, pateikiami savivaldybių valdomose įmonėse sudarytų kolegialių organų sudėties pavyzdžiai. Be to, STT išvadoje atkreipiamas dėmesys, kad teisinis reguliavimas nenumato ribojimo, kiek valdybos nario pareigų vienu metu gali eiti tiek nepriklausomas, tiek viešosios įstaigos dalininko ar savininko deleguotas, t. y. „priklausomas“ valstybės ar savivaldybės viešosios įstaigos valdybos narys.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo nuostatos dėl viešosios įstaigos valdybos sudarymo bei reikalavimų valdybos nariams taikomos tik toms viešosioms įstaigoms, kurių savininkė ar dalininkė, turinti daugiau negu 1/2 balsų visuotiniame dalininkų susirinkime, yra valstybė ir (ar) savivaldybė (-ės), t. y. tais atvejais, kai jos turi lemiamą sprendimo galią, į maksimalų kolegialių organų, į kuriuos galėtų kandidatuoti ir kurių veikloje galėtų dalyvauti valstybės tarnautojai, taip pat ir Turto valdymo įstatymo projekto 23 straipsnio 7 dalyje nurodomi nepriklausomi kandidatai ir nariai, skaičių siūloma įtraukti tik tas viešąsias įstaigas, kuriose valstybė ir (ar) savivaldybė (-ės) turi daugiau negu 1/2 balsų visuotiniame dalininkų susirinkime. Be to, tikslinga į kolegialių organų skaičių įtraukti tik tuos kolegialius organus, kurie turi kompetenciją spręsti su priežiūra ar valdymu susijusius klausimus. Viešųjų įstaigų atveju tai būtų kolegialus viešosios įstaigos valdymo organas – valdyba.

Siūlomu teisiniu reguliavimu siekiama, kad valstybės tarnautojai ir valstybės institucijų ir įstaigų darbuotojai nebūtų renkami valstybės ar savivaldybės įmonių bei valstybės ar savivaldybės valdomų bendrovių dukterinių bendrovių kolegialių organų nepriklausomais nariais, taip pat esami kolegialių organų nepriklausomi nariai atitinkamai nebūtų valstybės tarnautojais ar valstybės institucijų ir įstaigų darbuotojais, nes toks išrinkimas prieštarautų ne vienus metus diegiamai gerosios valdysenos praktikai formuoti įmonių valdybas, kurių didžiąją dalį narių sudarytų kompetentingi nepriklausomi nariai. Todėl Turto valdymo įstatymo projekto 23 straipsnyje siūloma reglamentuoti papildomus KO kandidatų ir narių nepriklausomumo reikalavimus ir nustatyti, kad:

1) nepriklausomu KO kandidatu ir nariu negali būti laikomas ne tik pastaruosius vienus metus buvęs ir esantis bet kurios valstybės institucijos ar įstaigos valstybės tarnautojas ar darbuotojas, bet ir valstybės ir (ar) savivaldybės valdomos įmonės, jos dukterinės bendrovės darbuotojas;

2) nepriklausomu KO kandidatu ir nariu negali būti laikomas pastaruosius 2 metus buvęs ar esantis tvarumo atskaitomybės užtikrinimo specialistas, nepriklausomo užtikrinimo paslaugos teikėjas, kuris teikia ar teikė tos bendrovės, į kurios kolegialų organą pretenduoja, tvarumo atskaitomybės užtikrinimo paslaugas, partneris, dalyvis, vadovas, kolegialaus organo narys arba darbuotojas. Šiuo siūlymu siekiama Turto valdymo įstatymo nuostatas suderinti su 2024 m. liepos 1 d. įsigaliojusiomis Lietuvos Respublikos finansinių ataskaitų audito įstatymo Nr. VIII-1227 pakeitimo įstatymo nuostatomis. Atsiradus tvarumo atskaitomybės užtikrinimo paslaugų teikimui, taip pat reguliavimui dėl nepriklausomų tvarumo atskaitomybės užtikrinimo paslaugų teikėjų ir tvarumo atskaitomybės užtikrinimo specialistų, atitinkamai siūloma papildyti ir

reikalavimą nepriklausomiems kolegialių organų nariams. Analogiškas reikalavimas šiuo metu galioja ir audito įmonių, kurios atliko tos bendrovės, į kurios kolegialų organą pretenduoja, jos dukterinės arba patronuojančiosios bendrovės ar susijusio juridinio asmens auditą, partneriui, dalyviui, vadovui, kolegialaus organo nariui arba darbuotojui. Sąvokų „tvarumo atskaitomybės užtikrinimo specialistas“, „nepriklausomas tvarumo atskaitomybės užtikrinimo paslaugos teikėjas“, „tvarumo atskaitomybės užtikrinimo paslaugos“ turinys atskleistas Lietuvos Respublikos finansinių ataskaitų audito ir kitų užtikrinimo paslaugų įstatyme;

3) siekiant užtikrinti didesnę nepriklausomų narių įsitraukimą ir jų vykdomos veiklos kokybę, atsakingą ir profesionalų dalyvavimą kolegialių organų veikloje, nepriklausomu KO kandidatu ir nariu negali būti laikomas daugiau kaip dviejų kolegialių priežiūros ir valdymo organų (dabar galiojančiame Turto valdymo įstatyme nustatyta trijų kolegialių organų), sudarytų valstybės ir savivaldybės valdomose įmonėse, taip pat valstybės ar savivaldybės viešosiose įstaigose, narys.

Turto valdymo įstatymo projektu siekiama ir kandidatų į nepriklausomus kolegialaus organo narius visapusiško nepriklausomumo nuo akcininko, kadangi atlygį už dalyvavimą akcininko renkamame kolegialiaame organe moka įmonė, kuri valdoma to paties akcininko, kuris kandidatą išrinko į pareigas kolegialiaame organe. Be to, tokiu reikalavimu siekiama pritraukti į kolegialius organus kompetenciją privačiame sektoriuje turinčius ir patyrusius asmenis. EBPO Gairių aiškinamosiose pastabose (VI skyrius „Valstybės valdomų įmonių valdybų sudėtis ir atsakomybė“) pažymima, kad siekiant, kad valdybos nariai galėtų efektyviai atlikti savo pareigas, jiems reikia komercinių, finansinių ir su įmonės sritimi susijusių žinių. Nurodoma, kad šiuo atžvilgiu gali būti naudinga darbo privačiame sektoriuje patirtis bei patartina narius pasikviesti iš šio sektoriaus, nes tai padės valdyboms labiau orientuotis į verslą. Todėl siektina, kad kandidatų į kolegialių organų narius pajamų šaltinis nebūtų tik atlygis už veiklą atliekant kolegialaus organo nario pareigas. Atitinkamai Turto valdymo įstatymo 23 straipsnio naujoje 7¹ dalyje siūloma nustatyti, kad kandidatas į kolegialų organą, be kitų 23 straipsnio 7 dalyje nustatytų reikalavimų, turėtų kitų pajamų negu pajamos, gaunamos už kolegialaus priežiūros ar valdymo organo nario pareigų atlikimą valstybės ar savivaldybės valdomose įmonėse, jų dukterinėse bendrovėse, valstybės ar savivaldybės viešosiose įstaigose. Tokių pajamų dydis už pastaruosius vienus metus iki dokumentų pateikimo 23 straipsnio 8 dalyje nurodyta Vyriausybės nustatyta atrankos tvarka dienos turi būti ne mažesnis, nei siūlomas metinio atlygio dydis už kolegialaus organo nario pareigų atlikimą toje bendrovėje, į kurios kolegialų organą kandidatuoja. Taip pat siūloma apibrėžti kitų pajamų sampratą, kad jos laikomos bet kokios asmens Lietuvoje ar kitoje valstybėje gaunamos pajamos (su darbo santykiais susijusios pajamos, pensija, individualios veiklos pajamos, dividendai, pajamos iš asmens turto, verslo, investicijų, autorinės veiklos ir kitos), nuo kurių mokami mokesčiai arba kurios pagal teisės aktus yra neapmokestinamos. Atitinkamai siūloma nustatyti, kad, vadovaujantis Vyriausybės nustatyta atrankos tvarka, kandidatas į nepriklausomus kolegialaus organo narius pateiktą deklaraciją apie šioje dalyje nurodyto nepriklausomumo reikalavimo atitikimą neatskleisdamas detalaus kitų pajamų šaltinio, tikslaus jų dydžio. Už pateiktos informacijos teisingumą būtų atsakingas ją pateikęs kandidatas. Vėlesnis tikrinimas dėl atitikimo minėtam reikalavimui nenumatomas, tikslas pritraukti daugiau kompetentingų asmenų iš privataus sektoriaus būtų pasiektas jau pirminiame kandidatų atrankos procese numatant reikalavimą dėl kitų pajamų turėjimo kandidatams. Tad vėliau jau tapus nepriklausomu kolegialaus organo nariu, pasikeitus gaunamų kitų pajamų dydžiui (jų netekus ar joms tapus mažesnėmis), jam, kaip kolegialaus organo nariui, 23 straipsnio 7¹ dalyje nurodytas reikalavimas nebus taikomas, jis neprivalės atsistatydinti ar būti atšauktas dėl reikalavimo neatitikimo ir jis neprivalės apie tai informuoti, t. y. šis nepriklausomumo reikalavimas taikomas kandidatams į

kolegialaus organo narius. Atsižvelgiant į tai, kad kitų pajamų atskleidimas gali sukelti neigiamų pasekmių kandidatų pritraukimo procesui: toks atskleidimas gali įtakoti dalies kandidatų apsisprendimą kandidatuoti į KO, taip pat gaunamų kitų pajamų dydžio pasikeitimas ne visada gali priklausyti nuo paties asmens, įvertinta rizika, kad dėl šios priežasties atsiradusi būtinybė atstatyti KO narį sukels didesnes neigiamas pasekmes formuojant KO, nei situacijos, kai jau išrinktas KO narys nebeatitiktų finansinio nepriklausomumo reikalavimo. Toks siūlomas teisinis reguliavimas šį finansinio nepriklausomumo reikalavimą keliant tik kandidatams, vėliau jo nebetaikant KO nariams, ne visa apimtimi, tačiau didesne dalimi vis tiek pasieks savo reguliavimo tikslą. Turto valdymo įstatymo projekte taip pat siūloma nustatyti, kad visi kandidatai į kolegialų organą atranką inicijuojančiam subjektui pateiktą informaciją apie atitiktį kitiems, nei 23 straipsnio 7¹ dalyje, nurodytiems reikalavimams 23 straipsnyje, bei įsipareigojimą pranešti į kolegialaus organo pareigas paskyrusiam subjektui apie šios informacijos pasikeitimą.

Vadovaujantis Turto valdymo įstatymo 23 straipsnio 3 dalimi, valstybės ir (ar) savivaldybės valdomos bendrovės ar jos dukterinės bendrovės kolegialiaame priežiūros ar valdymo organe gali būti ir kitų, nei nepriklausomi nariai, valstybės tarnautojai ir įmonės vadovas, asmenų. Siūloma atsisakyti tam tikros srities ekspertų dalyvavimo valstybės ar savivaldybės valdomų įmonių kolegialiuose organuose, nes pagal valstybės ar savivaldybės institucijų, įgyvendinančių akcininko teises, visuotinio akcininkų susirinkimo renkamų kandidatų į kolegialaus organo narius atrankų praktiką, atsižvelgiant į akcininkų struktūrą, valstybės ar savivaldybės valdomos įmonės kolegialiaame organe ekspertų dalyvavimo aktualumas yra labai menkas, o esant poreikiui, ekspertai galėtų būti renkami kaip valstybės ar savivaldybės valdomos įmonės kolegialaus organo nepriklausomi nariai. Tačiau siūloma palikti galimybę ekspertams dalyvauti valstybės ar savivaldybės valdomų įmonių dukterinių bendrovių kolegialiuose organuose, kadangi pagal kandidatų į dukterinių bendrovių kolegialaus organo narius atrankų praktiką ekspertų poreikis priklauso nuo dukterinės bendrovės ypatumų: įvairi akcininkų struktūra, partnerystės formos, specializuotos dukterinių bendrovių vykdomos veiklos, investiciniai projektai ir kt.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Priimti įstatymai prisidės prie valstybės ir savivaldybių valdomų įmonių veiklos efektyvumo ir valdymo skaidrumo didinimo, administracinės naštos mažinimo ūkio subjektams (valstybės ir savivaldybių valdomoms įmonėms), Įstaigai ir valstybei atstovaujančioms institucijoms.

Priėmus Įstatymų projektus neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimti įstatymai įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymų įgyvendinimas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Priėmus Įstatymų projektais siūlomus pakeitimus, kitų įstatymų pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės aktus.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti.

Priėmus Įstatymų projektus, reikės atitinkamai pakeisti:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. birželio 6 d. nutarimą Nr. 567 „Dėl Savivaldybių turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo savivaldybių valdomose įmonėse tvarkos aprašo patvirtinimo“.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. birželio 6 d. nutarimą Nr. 665 „Dėl Valstybės turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo valstybės valdomose įmonėse tvarkos aprašo patvirtinimo“.

3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. liepos 14 d. nutarimą Nr. 1052 „Dėl Valstybės valdomų įmonių veiklos skaidrumo užtikrinimo gairių aprašo patvirtinimo“.

4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. birželio 17 d. nutarimą Nr. 631 „Dėl Kandidatų į valstybės ar savivaldybės įmonės, valstybės ar savivaldybės valdomos bendrovės ar jos dukterinės bendrovės kolegialų priežiūros ar valdymo organą atrankos aprašo patvirtinimo“.

5. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2022 m. gegužės 18 d. įsakymą Nr. 4-721 „Dėl Valstybei atstovaujančios institucijos rašto dėl valstybės siekiamų tikslų valstybės valdomoje įmonėje ir keliamų lūkesčių valstybės valdomai įmonei turinio reikalavimų ir rengimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

6. Kai kuriuos savivaldybių tarybų priimtus teisės aktus.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų Įstatymų projektams įgyvendinti nereikės. Įstaiga papildomas funkcijas, susijusias su didelių savivaldybių valdomų įmonių reguliavimo aspektais, atliks turėdama dabartinį valstybės biudžeto finansavimą ir žmogiškuosius resursus.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai žodžiai: „didelė savivaldybės valdoma įmonė“, „siektinas pagrindinis veiklos matavimo rodiklis“, „lūkesčių raštas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.
Nėra.
